

DEVOTE KLAP

De Klappers / Themanummer 6 / 2025

Inhoudstafel

Algemeen

Sint-Gislenus en de beer	5
Brief aan de Heilige Andreas	6
Devotie in Puivelde: drie heiligen, honderden ex voto's en duizenden kaarsen	7
Het ontstaan van de Pastoor Van Arskerk	10
De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen	13

Markante personen

Het mysterie Arthur De Meester	16
De Moses van Sadanga	25
De zusters van het kasteel	33
De suisse in de kerk: zo vader, zo zoon	37

Uit de biecht geklapt

Te Lourdes op de bergen	39
Huisbezoeken	42
Het klank- en lichtspel "De jongste dag"	43
De levende kerststal	44
De misdienaars	45
Wierook	46

Colofon

Uitgever: De Klappers
Redactieraad: Filip De Beleyr, Firmin De Beleyr, Gert De Bock, Patty De Meester, Wim Knapen, Steven Laureys, Ann Pieters, Georges-Oswald Schelfaut, Chris Stoop en Marc Van Erck
Foto's: familiearchief geïnterviewden, Jacques Rumes, stadsarchief Sint-Niklaas, archief Karin Aps, archief bisdom Gent
Druk: Drukland – november 2025
Wettelijk Depot: D/2025/15347/01
Prijs: 5 euro

Voorwoord

Opzoekingswerk leidt soms tot onverwachte vondsten. Hoe een vreemde naam op een familiegraf kan volstaan om een hele reeks gebeurtenissen in gang te zetten, kunt u lezen in deze brochure. Ook andere teksten zijn het resultaat van gedegen onderzoek.

Maar we hebben natuurlijk opnieuw veel geklapt. Warme herinneringen zijn opgehaald over de zusters van 't kasteel, onderpastoors, misdienaars, missionarissen, bedevaarten naar Lourdes, levende kerststallen, massaspektakels en ga zo maar door.

Deze brochure bevat heel wat kleine verhalen die we zo gered hebben van de vergetelheid. Samen met de foto's, vooral uit familiearchieven, schetsen ze fragmenten van het devote leven in Belsele en Puivelde.

We zijn er ons méér dan ooit van bewust, dat we onvolledig zijn. Er blijven over de kerk en de parochies nog duizenden verhalen te vertellen. We kunnen dus niets anders dan een eigenzinnige selectie presenteren in deze brochure Devote klap.

We hebben ook verhalen gezocht buiten de katholieke kerk. Zo zijn we zeer gastvrij ontvangen door mensen van de Mormoonse kerk. Ook hun verhaal kan u dus verderop lezen. Jammer genoeg is het ons niet gelukt om te klappen met mensen van de boeddhistische gemeenschap uit de Gentstraat.

Rest mij enkel nog de vele mensen die deze brochure mogelijk maakten, te bedanken. We zijn erg trots op onze zesde uitgave.

Marc Van Erck

Wie niet naar Frans-Lourdes gaat kan naar Oostakker-Lourdes:
Ferm Puivelde, mei 2025

Algemeen

Sint-Gislenus en de beer

Vanaf mijn plekje in het koor kijk ik elke zondag naar het kleine dubbelportret van de Belseelse patroonheiligen. Andreas herken ik aan zijn rode mantel en zijn kruis. Naast hem staat een oudere man in een wit bisschopsgewaad met mijter en staf. Ik weet dat het Gislenus moet zijn maar er is geen attribuut waaraan ik hem kan herkennen. Ik kijk verder rond en zie aan een andere pilaar nog een dubbelportret. Op dit schilderijtje draagt Gislenus een kerk op zijn hand. Hij is dus een kerkenstichter. Gaf hij de opdracht om het eerste kerkje van Belsele te bouwen? We weten het niet. Gislenus leefde immers in de zevende eeuw, een tijd die zeer weinig documenten heeft nagelaten. Een tijd vol verandering waarin Germaanse nieuwkomers de oude Gallo-Romeinse cultuur overnemen en die proberen te verzoenen met hun eigen gebruiken. Een tijd ook waarin de paus in Rome de opdracht geeft aan Ierse en Zuid-Franse monniken om die nieuwkomers te bekeren tot het christendom. Is Gislenus een van deze missionarissen, een collega van Amandus en Eligius die ook afkomstig zijn uit Aquitanië? Ik kijk verder in de kerk en zie dat Gislenus ook afgebeeld wordt in monnikspij en met tonsuur. Tot mijn verbazing tel ik in de Sint-Andreaskerk meer afbeeldingen van Gislenus dan van Andreas. Het lijkt wel of de Belselenaren uit vroegere tijden hem belangrijker vinden dan Andreas, toch de metgezel van Jezus.

Wanneer ik op zoek ga naar meer informatie over Gislenus begrijp ik de middeleeuwse mens wel. Zijn verhaal is inderdaad veel spectaculairder dan het verhaal van Andreas. Het wordt verteld op het grote schilderij in de linkerzijbeuk. We zien een bosrijke omgeving met daarin een koning, knechten met honden en helemaal

vooraan een monnik in een donkere pij. De koning maakt een knielbeweging voor de monnik. Toch moeten we naar de monnik kijken want vanonder zijn pij kijkt een beer naar de koning. Wat is hier gebeurd? De koning is Dagobert, afstammeling van Clovis, de eerste Frankische koning die zich bekeerde tot het christendom. Dagobert is op jacht, ergens in de streek rond het naar Gislenus genoemde Saint-Ghislain in Henegouwen. Hij ziet een berin en wil die neerschieten. Gislenus is toevallig op stap buiten zijn abdij en omdat het een warme dag is heeft hij zijn pij uitgetrokken en aan een boom gehangen. De berin, achtervolgd door de honden van de koning ziet de pij hangen en kruipt erin. Omdat schilder Antoon Van den Heuvel moeilijk een naakte monnik kon afbeelden laat hij de berin vanachter het been van Gislenus kijken. Het is een mooi beeld: de pij is hier een symbool van goddelijke bescherming. Het verhaal gaat verder want de jagers zijn de berin kwijt en schelden de monnik verrot. Gislenus antwoordt hen dat hij vertrouwt op God

en dat hij hun dreigementen niet vreest al komen ze van de koning zelf. Koning Dagobert kan niet anders dan knielen voor deze heilige man. En er is nog iets merkwaardigs aan dit schilderij uit de 17de eeuw. De knechten van de koning zijn “exotische” mannen: een zwarte man en een oosterse man met een tulband. De boodschap is duidelijk: hier wordt het christelijke geloof verkondigd aan alle mensen ter wereld. Dezelfde boodschap die ook gegeven wordt door Andreas. Zeshonderd jaar eerder pleit ook hij voor een christendom dat verder gaat dan de joodse wereld. Hoe loopt het verhaal nu verder? Gislenus gaat op zoek naar zijn pij. Hij vindt hem terug met de hulp van een adelaar en komt terecht bij de berenfamilie. De kleintjes van de beren spelen met de pij maar geven die terug aan de heilige. Voor een middeleeuwer, die de kracht van de beer wel kent, een prachtverhaal.

Brief aan de Heilige Andreas

Andreas, elke zondag zie ik je vanuit het koor op het kleine schilderij in onze kerk. Het schilderijtje is in de loop van de eeuwen donker geworden en je zit een beetje weggestopt onder het vaandel van het heilig sacrament. Alleen het rood van je mantel vlamt op. Dichterbij zie ik dat je blootvoets bent en eenvoudig gekleed, ondanks die mooie rode mantel. Je draagt vissen in je hand. Ben je misschien een visser? En het kruis achter je, een X-vormig kruis. Dit soort kruis draagt jouw naam, het Sint-Andrieskruis. Het verwijst naar een gewelddadige dood.

Ken ik jou wel? Ik kom je niet tegen in de lezingen tijdens de eucharistievieringen. Ik vraag me af wie je bent en neem mijn bijbel erbij. In de Bijbel kom ik je tegen bij twee evangelisten: Mattheus en Johannes. Je bent inderdaad een visser. Ook lees ik dat je de oudere broer bent van Simon, door Jezus Petrus genoemd, de rots waarop het christendom gebouwd is. Jullie leefden, net zoals ik, in een moeilijke en onvoorspelbare wereld. Jouw joodse wereld stond onder grote druk door een genadeloze en wrede Romeinse overheerser. Enkele jaren na jullie marteldood, trouwens ook op bevel van diezelfde Romeinse overheid, werd de joodse tempel in Jeruzalem vernietigd, het land Israël van de kaart geveegd en het Joodse volk verstrooid over de ganse wereld. Jij en je broer namen geen wapens op zoals sommige Joodse geloofsgenoten, maar jullie zochten op een geweldloze manier naar verdieping en een zinvol leven. Ik lees in mijn bijbel dat jullie beiden eerst volgelingen werden van Johannes de Doper, de wegvoorbereider van Jezus. Toen Johannes werd terechtgesteld waren jullie vast en zeker een houvast kwijt. Jullie keerden terug naar jullie netten. Toen kwam Jezus. Hij liep langs het water, zag jullie vissen en riep jullie beiden weg van jullie netten. Voortaan zouden jullie vissers van mensen worden, zei Hij. Je broer Simon nam de leiding van de prille christelijke kerk terwijl jij meer op de achtergrond bleef. Beschermde en steunde jij je jongere broer die toch een onstuimig en voortvarend karakter had en daardoor soms in de problemen kwam? Het moet haast wel. En ik lees ook dat jij de doorslag gaf in de discussie tussen de apostelen over de vraag wie christen mocht worden. Jij vond dat de blijde boodschap van Jezus niet beperkt mocht blijven tot het Joodse volk maar dat alle volkeren op aarde daar recht op hebben, een boodschap voor alle soorten vissen zoals Jezus je gezegd had aan het water. Het is dus door jou dat wij hier in Belsele christen mogen zijn, waarvoor dank!

En ik wil je nog iets vragen: je bent niet alleen de beschermheilige van Belsele maar ook van Rusland, wil je de Russen moed en kracht geven om die vreselijke oorlog te beëindigen?

Devotie in Puivelde: drie heiligen, honderden ex voto's en duizenden kaarsen

Toen ik enkele jaren geleden in de Sint-Jobkerk van Puivelde foto's van het Sint-Antoniusbeeld ging nemen, stuitte ik op een bak met witte en blauwe wassen ex voto's¹. Kinderhoofden en -lichamen, harten, benen, maar ook varkens, vogels en runderen lagen mooi gescheiden van elkaar te koop tegen 0,75 EUR het stuk. Een koopje.

Ex voto's 0,75 euro

Varkens

Benen

Enkele meters verder, bij het Sint-Antoniusaltaar, hangt een kader met zilveren ex voto's, ook met harten, ... Het moet zijn dat er in Puivelde heel wat wondere genezingen zijn gebeurd of dat de gelovigen van Puivelde niet alleen met gewijde kaarsen dankbaar willen zijn of van de Heer gunsten willen bekomen.

Zilveren ex voto's

Zilveren ex voto's

Tijd dus om een klapke te doen met Gino Ruys, landbouwer en heel sterk betrokken bij het parochiale leven van Puivelde. Hij kan me wellicht meer vertellen over het devote leven van de Puiveldenaar. Na enkele telefoontjes zit ik met hem aan de tafel. Pen en papier binnen handbereik.

Voor Gino Ruys begint zijn parochiaal engagement op Sacramentsdag 1977. Tijdens de zogenaamde lering, de voorbereiding op zijn plechtige communie en vormsel, gaat hij in op een oproep om

¹ Van Dale omschrijft ex voto als volgt: Voorwerp dat in een kerk of kapel wordt opgesteld of opgehangen ten gevolge van een gedane belofte of uit dankbaarheid voor een gebedsverhoring...

misdienaar te worden. Hij is dan een van de vijf misdienaren.

Anno 2025 is Gino Ruys al twintig jaar voorzitter van de kerkfabriek en mag hij sinds vorig jaar ook voorzitter van de vzw Parochiale Werken op zijn naamkaartje bijschrijven. Deze vzw wordt bestuurd door een tiental leden en heeft als doel het christelijk leven op de parochie te ondersteunen. Daar hoort het uitbaten en instandhouden van de parochiezaal in de Kemzekestraat bij. Een zaal die voor diverse doeleinden, met uitzondering van fuiven, kan gehuurd worden tegen voordelige voorwaarden.

Daarnaast biedt de vereniging ook ondersteuning aan kleine plaatselijke noden. Sinds vorig jaar organiseert de vzw Parochiale Werken ook de Sint-Antoonsviering, met de opbodverkoop van vlees- en andere waren, waarvan de opbrengst naar lokale goede doelen gaat, maar ook naar acties zoals van het Consortium 12-12. Het is immers niet de bedoeling om geld op te potten, er zijn immers genoeg noden.

Varkenskoppen

Verkoop

Gino Ruys heeft gedurende zijn bijna vijftig jaar engagement voor de parochiale gemeenschap het kerkbezoek, net als overal in Vlaanderen, zien dalen. Het kerkbezoek is laag, maar het is zeker niet zo dat er in Puivelde in de nabije toekomst geen kerkdiensten meer zullen gehouden worden. Wellicht zullen kerkdiensten worden afgewisseld met gebedsvieringen (zoals in Sinaai).

De kerk van Puivelde is toegewijd aan Sint-Job, een van de twee heiligen uit het Oude Testament (de andere heilige is Johannes de Doper). Naast Sint-Job, worden ook de patroonheiligen Sint-Antonius Abt en Sint-Hubertus gevierd, respectievelijk op 17 januari en 3 november.

Dat er meer dan één heilige in Puivelde gevierd wordt, betekent niet dat de parochie bijzonder gelovig is, maar de vieringen van de drie patroonheiligen moesten (vóór de Franse Revolutie) het schrale inkomen van de pastoor wat verhogen. Dat ook de Boskapel aan de Sint-Jobparochie werd toegewezen is ook om deze reden te verklaren.

De viering van Sint-Antonius Abt, Sint-Antonius met het varken, is uitvoerig beschreven in een vorige brochure van De Klappers. Ik ga hier dan ook niet verder over uitweiden, behalve dan dat deze viering anno 2025 nog steeds door heel wat mensen wordt bijgewoond en dat het een echt kerkelijk én volks feest is.

Sint-Job wordt gevierd op 10 mei, of de zondag daaropvolgend. Het is een viering van negen dagen (noveen) en dan is het ook sinds mensenheugenis kermis in Puivelde, met o.a. diverse kermiskoersen. Tijdens de periode waarin Gino Ruys misdienaar is, zijn er tijdens de Sint-Jobviering op zondag vier eucharistievieringen: om 7u, 8u30, 9u30 (hoogmis) en 11 uur. In de namiddag is er het lof. De hoogmis wordt opgeluisterd door de harmonie Sint-Cecilia Belsele. Tegen 17 uur is de begankenis/viering afgelopen. Als misdienaar is Gino gedurende deze vier missen van dienst. Gedurende de vroege morgen, de voormiddag tot in de late namiddag is er een toeloop van gelovigen. Eerst voor de begankenis: 3 maal rond de kerk stappen, stilstaan bij het passiekruis en daarna een zegen ontvangen van Sint-Job, Sint-Antonius en Sint-Hubertus en bij elke heilige een kaars aansteken. Tijdens de vieringen worden ex voto's geofferd, maar vooral een massa kaarsen. In de kerk staan zeven kaarstafels opgesteld. Op elke tafel kunnen zo'n zeventig kaarsen

geplaatst worden. Een van de taken van de misdienaren die dag is om ervoor te zorgen dat na elke misviering de grote geofferde kaarsen van de tafels worden genomen, in een doos worden opgeborgen en vervangen worden door nieuwe. De grote geofferde kaarsen worden verwijderd omdat ze anders door de warmte van de kleinere kaarsen dreigen te krommen. De weggenomen kaarsen worden tot de zomer gebruikt tijdens de eucharistievieringen op zondag.

De te offeren wassen ex voto's worden door de gelovigen op de twee 'vleugels' van de sokkel van Sint-Job geplaatst. Gino Ruys schat het aantal geofferde ex voto's op zo'n vijftigtal, een fractie van het aantal geofferde kaarsen. Ze worden meestal na de viering mee naar huis genomen. Een wassen ex voto in de vorm van een hart wordt geofferd als bedanking voor een goede liefdesrelatie, een voet (of half been) voor genezing van de voet of een ander genezen ledemaat. De gelovige spreekt, volgens Gino Ruys, immers met beelden, net zoals de Kerk dat doet (beelden, schilderijen, glasramen,...) en net zoals de jongeren dit nu doen met emoji's. Beeldtaal is eenvoudig en rijk.

Sint-Job

Zegen Sint-Job

De zilveren ex voto's die, achter glas en ingekaderd, o.a. bij het Sint-Antoniusaltaar hangen, zijn al heel oud. De betreunde pastoor Patrick D'Haenens heeft deze, toen hij pastoor werd, vanuit de pastorij naar de kerk overgebracht. Wat de Kerk heeft, mag immers aan de gelovigen getoond worden.

Tussen de misvieringen door luisteren de pastoor en de paters die hem op die dag bijstaan naar de 'wonderverhalen' van de gelovigen. Toen Gino Ruys niet meer zo'n jonge misdienaar was en hij een wat langere pij moest dragen, heeft hij ook een aantal van deze wonderverhalen moeten aanhoren omdat de gelovigen dachten dat ook hij een (weliswaar jonge) priester of pater was.

In de tweede helft van de jaren 1970 is de begankenis nog maar een schim van wat het ooit geweest is, al heeft de toenmalige pastoor De Nil hemel en aarde bewogen om de begankenis in ere te houden. Gedurende de jaren 1980 vermindert het aantal gelovigen dat deelneemt aan de begankenis. In de jaren 1990 zet die trend zich door om dan rond 2000 in elkaar te zakken. Rond 2005 zet de parochie een punt achter de begankenis op Sint-Job.

De derde heilige die de gelovigen in Puivelde jaarlijks vieren is Sint-Hubertus, op 3 november, met een broodwijding en na de eucharistieviering een zegening met de relik van Sint-Hubertus. Vooraan in de kerk staan dan tafels opgesteld met diverse broden en mastellen. Wie wil mag na de viering gewijd brood en mastellen mee naar huis nemen. In de jaren 1980 is er ook een paardenzegening in de manège van De Gulden Sporen, maar wanneer de manège overgaat in andere handen, komt er ook een einde aan de paardenzegening.

Of zoals de Franse dichter Paul Fort (1872-1960) al schreef: 'Helaas, niet alles is eeuwig, behalve de eeuwigheid'.

Het ontstaan van de Pastoor Van Arskerk

Begin jaren 1960 wordt Manu Verhulst onderpastoor in Belsele. Hij stelt al heel snel vast dat het gebied aan de Valk en de Watermolenwijk in die jaren een soort niemandsland is tussen Sint-Niklaas en Belsele. Nochtans wordt hier een volledig nieuwe woonwijk gebouwd: de Matexiwijk. De Hoge Bokstraat is dan nog bijna onberijdbaar: een bolle kasseibaan met links en rechts een gracht. Regelmatig kampt de straat met wateroverlast. Enkele boerderijen en één enkel cafeetje staan er tussen de velden.

Café de Wuytensnest in de Hoge Bokstraat ter hoogte van de Omloopwegel.

Voor de zondagsmis gaan de gelovigen naar de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Sint-Niklaas of ze blijven thuis. Er is hier geen enkel parochiaal samenkomen om op terug te vallen. Als onderpastoor van die wijk gaat Manu Verhulst in op de vraag naar een zondagsmis ter plaatse. De oplossing valt uit de lucht: de Presentatie van Lokeren is aan uitbreiding toe en een barak, die als twee klassen dienst had gedaan, moet gesloopt worden (juli 1963). Een ploeg mannen van de Valk en Watermolen gaat op een zaterdag de klus klaren. Zij breken de barak af en met de camion van rozenkwekerij Delforge wordt die overgebracht naar de boomgaard van boer Jozef Van Cauteren, die een stuk van zijn hoogstamboomgaard in de Watermolenstraat gratis ter beschikking stelt.

Pastoor De Trazegnies (Onze-Lieve-Vrouwparochie) zegent kapelletje in aan de boerderij van Jozef Van Cauter in de Lage Bokstraat.

Op enkele dagen tijd wordt de barak heropgebouwd. Dit manoeuvre wordt herhaald met een verhuizing van een kleinere barak die weg moet op Antwerpen-Linkeroever.

*afbreken barak in d.l.v. Presentatie To Lohren
Dit gebaau zal ons eerste kerkje worden!*

*Eerste spade steek op de boomgaard aan de
watermolen straat, waar de noodkerk komt!*

Graszoden worden afgestoken en door boer Jozef Van Cauteren weggevoerd.

De houten noodkerk wordt verwarmd met een grote 'duvel'; een ronde, stalen kachel die langs de bovenkant met hout wordt gevuld. Maria Vercauteren brengt elke zondag een grote kruiwagen hout om 'de duvel' te vullen en gloeiend heet te stoken. En dat in een houten gebouw. Inspectie van de brandveiligheid bestaat nog niet.

Als je vroeger tien keer aan een huis aanbelde werd er acht keer opengedaan en twee keer niet. Tegenwoordig is het het omgekeerde. Heel veel vrouwen zijn huisvrouw en zijn heel de dag thuis om het huishouden te doen en op de kinderen te letten. Het is dus logisch dat de nieuwe parochie start met het uitbouwen van een KAV-werking. Het zijn deze vrouwen die, onder impuls van onderpastoor Manu Verhulst, het echte begin zijn van de parochie Valk en Watermolen. De eerste vergaderingen van de KAV vinden plaats in café het Schuttershof op de hoek van de Hoge Bokstraat en de Valk. Tijdens de koude wintermaanden voert Maria Vercauteren de vrouwen met een soort arrenslee, getrokken door haar boerenpaard, naar het Schuttershof. Het paard kan voor de barre winterkou in de stal schuilen tijdens hun bijeenkomsten.

De KAV zet heel sterk in op de ontwikkeling en emancipatie van vrouwen. Velen krijgen nauwelijks de kans om te studeren of te werken. Manu Verhulst ziet dit probleem ook in en stimuleert heel sterk de deelname aan allerlei cursussen die de KAV aanbiedt, tot in de universiteit van Leuven toe! Voor het verenigingsleven wordt een huis op de hoek van de Watermolenstraat en Lage Bokstraat gehuurd en opgekalefaterd. Onderverhuurd als postkantoor, wordt het een thuis voor de verenigingen. Uit de KAV ontstaan allerlei andere werkgroepen: het wijkkoor, Welzijnszorg, enz. Ook de KWB start hier zijn activiteiten.

Met de bestelwagen van loodgieter Arnold De Schepper wordt die overgebracht naar diezelfde boomgaard en zal daar dienst doen als sacristie en meteen ook als vergaderlokaal. Met drie afgedankte telefoonpalen wordt een 'toren' gebouwd met een echte klok die Frans van Remoortel in Leuven laat gieten. De vieringen in de barak zijn elke zondag opnieuw hartelijke ontmoetingen. Vooral de vieringen op de kerkelijke hoogdagen krijgen extra veel aandacht en zorg. Albertine Van Cauteren, een van de pioniers van deze nieuwe parochie, herinnert zich nog levendig de jaarlijkse missiepreken:

Vader moeder, deze week
elke avond missiepreek.
Mist ge nu de missiedagen,
eeuwig zult ge 't u beklagen!

De barak wordt te oud en te klein voor de wijk die steeds groter wordt. De nood aan een steviger en groter gebouw voor de kerkelijke diensten dringt zich op. De oplossing komt van de Bisschoppelijke Normaalschool die schuin over de noodkerk een oefenschool heeft gebouwd. Een gedeelte van de grond is volgens het plan van aanleg voorzien om te dienen als straat naar een nieuw aan te leggen wijk tussen de Watermolenstraat, de Hoge Bokstraat en de Pijkedreef. Manu Verhulst en enkele medewerkers krijgen de toelating om er een voorlopige kerk te zetten. Met de hulp van SVK en de inzet van heel veel vrijwilligers wordt in 1969 de huidige Pastoor Van Arskerk gebouwd.

Het 'kerksken'

De houten noodkerk op grond van boer Jozef Van Cauteren.

Ook nu nog, dankzij vele vrijwilligers, vindt in deze kerk wekelijks een gebedsdienst of een eucharistieviering plaats. Ernaast staat een modern en eigentijds heem met alles erop en eraan. De mensen van de wijk komen nog steeds hier samen. Naar aanleiding van het vijftigjarig bestaan van het 'kerksken' schrijft Manu Verhulst een tekst over de betekenis van dit kleine kerkgebouw:

Kerkje aan de straandreef
van het leven,
veilige plek vaak lemand
die verkeeren,
jouit pijn en heilzoe
kan genezen.
Kerkje, gebouwd met ijver
van zo vele,
gezoetseld met het zweet
en met die friele
vrienderschap onbetreent:
met een blijdschap,
dat nooit meer te vergeten.

© 2014 Verhulst

Magnificat

Wijkkerk Pastoor Van Ars Belœil
14 september 2014

Tekst en afbeelding 50 jaar Parochiekerk Pastoor Van Ars.

De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen

Laat u niet afschrikken door de titel. Ondanks de vele oorlogen die er woeden is het einde van de wereld nog niet nabij. Of zie ik het verkeerd?

Ga op uw gemak in een zetel zitten, neem een glaasje fruitsap of water, gelet op de groep personen die ik ga beschrijven, zet eventueel een leesbril op en laat u onderdompelen in de wereld van 'De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen', beter gekend als de Mormonen. Een groep gelovigen, die een aparte kerk vormt, los van de Rooms-Katholieke Kerk.

De Mormonen hebben hun roots in de Verenigde Staten, maar hebben al zo'n 20 jaar een eigen kerk in Belsele. Tijd dus om met hen wat beter kennis te maken en hoe kan dat beter dan door eens met elkaar te klappen? Ik doe mijn stoute schoenen aan en maak een afspraak met dhr. David Geens, bisschop en met dhr. Jacques Rumes, ouderling en raadgever. Ze ontvangen me op 12 januari 2025 in hun kerk voor een interview. Hieronder leest u een relaas van dit interview, gebundeld in twee vragen.

Wie zijn de gelovigen van 'De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen'?

Het zijn uiteraard mensen zoals u en ik, je vindt hen overal, in alle geledingen van de maatschappij. Ze onderscheiden zich niet van anderen en dragen ook geen aparte kledij. Wereldwijd zijn er 17 miljoen gelovigen (0,2% van de wereldbevolking) maar hun aantal groeit snel aan. In België zijn er ongeveer 6.500 gelovigen. De kerk is bij ons best gekend door hun zendelingen: je weet wel, twee netjes uitgedoste jonge mannen of vrouwen, per fiets die je vriendelijk aanspreken (maar hierover verder meer).

Waar belijden deze mensen hun geloof?

In 1974 huurt de gemeenschap elke zondag enkele lokalen van hotel De Spiegel, op de hoek van de Stationsstraat en de Houtbriel in Sint-Niklaas. Deze lokalen worden al spoedig te klein en in 1976 huurt men een winkel in de Truweelstraat en daarna een woning in de Regentiestraat. Daarna koopt de gemeenschap een woning gelegen aan de Parklaan. In 2003 wordt gestart met de bouw van een eigen kerk in Belsele.

In het begin staan de burens argwanend en weigerachtig tegenover deze "vreemde snoeshanen". Maar de Mormonen zijn steeds respectvol in hun contacten met de buurtbewoners en ze bieden hen ook

faciliteiten aan: zo mogen de burens tijdens de wekdagen hun wagen parkeren op de parking van de kerk. De Mormonen geven ook amateurtoneelvoorstellingen in hun kerk, en telkens worden de buurtbewoners uitgenodigd. Dit schiept goodwill bij de omwonenden.

Voor de oudere Belselenaren is deze kerk gelegen op de volgende, ietwat cryptische omschrijving: het eerste gebouw schuins tegenover de beenhouwerij, in de bocht tussen de Valk en de Mijl. Een meer actuele omschrijving is als volgt: het eerste gebouw aan de linkerkant van de Moortelhoekstraat, komende van Sint-Niklaas, ofwel: Tuinlaan 102.

Het is een gebouw van één verdieping hoog, met een ruime parking. Het is er kraaknet, geen spinnenwebben, geen stof, alles netjes geschilderd. Dat is wat me ook opvalt aan de gelovigen zelf: ze komen naar de mis in zondagse kledij. Dat wil zeggen dat de mannen (ook de jongeren) allemaal een wit hemd, das en jas dragen, en de vrouwen allemaal een rok of een kleed. Het doet me een beetje nostalgisch denken aan hoe wij thuis, 60 jaar geleden, op zondag naar de kerk gingen: netjes gewassen, haren gekamd en in propere kleren. Er was toen een duidelijk verschil tussen de zondag en de andere zes werkdagen.

Maar goed, ik dwaal af, terug naar de kerk. Het gebouw bestaat onder andere uit een centraal lokaal: de kapel. Hier komen alle gelovigen samen voor de 'avondmaaldienst'. Verder zijn er meerdere lokalen waar zondagsschool wordt gegeven.

Naast een sanitair blok (apart voor mannen en vrouwen) is er een mediatheek met lesmateriaal en een genealogische bibliotheek.

Een heel bijzonder "lokaal" is de doopvont.

Hier is een doopvont iets heel anders dan die uit de kerken die wij kennen, waarin de meesten van ons gedoopt zijn. De doopvont is een omheinde kuip van ongeveer 4 meter lang, 2 meter breed en anderhalve meter diep. Je kan in de doopvont afdalen langs trappen.

Bij een doop wordt deze ruimte gevuld met water. De doper en de dopeling, beiden in het wit gekleed, gaan de trappen af naar beneden. Daar wordt de dopeling volledig ondergedompeld in

het water (net als de doop van Jezus in de Jordaan). En dan begint het nieuwe leven van de dopeling, volledig vrij van zonden, ook de erfzonde valt weg.

De kapel

Elke zondag is er een mis van 10 tot 12 uur, met een vast programma. Van 10 uur tot 11 uur is er de 'avondmaaldienst' in de kapel, die door iedereen wordt bijgewoond. Daarin wordt het brood gebroken en het water gezegend. Daarna geven enkele leden een toespraak voor alle aanwezigen. Vanaf 11 uur tot 12 uur is er zondagsschool, per leeftijd en soms apart voor volwassen broeders en zusters.

De Mormoonse kerk is een vrijwilligerskerk. Een 'wijk' komt ongeveer overeen met een bisdom. Voor elke 'wijk' wordt, voor een bepaalde periode, een bisschop aangeduid door het ringpresidium. Naast de bisschop zijn er twee raadgevers.

Van links naar rechts: Jacques Rumes (raadgever), David Geens (bisschop) en Patrick D'Hooghe (raadgever).

Markante personen

Het mysterie Arthur De Meester

Arthur De Meester is waarschijnlijk de meest invloedrijke geestelijke die ooit in Belsele is geboren. Hij was verknocht aan ons dorp. Iets trok hem steeds terug onder de eigen kerktoren. Toch zijn er weinig tot geen verhalen meer over hem gekend. Zijn leven moeten we reconstrueren uit de enkele weinige officiële documenten die nog van hem terug te vinden zijn. Dit aangedikt met enkele roddels, mysteries en veronderstellingen maken van hem een fascinerende figuur.

Arthur is geboren op 7 februari 1862 te Belsele in het huis van zijn vader Jozef Livinus De Meester, momenteel gekend als Belseledorp 58. Een herenhuis dat recent prachtig is gerestaureerd. Hij is het negende kind dat moeder Maria Stevens op tien jaar tijd op de wereld zet. En pas het zesde kind dat ouder wordt dan 1 jaar. Dat is niet ongevoel in die tijd trouwens.

Vader Jozef is een telg uit een welstellende familie van brouwers en olieslagers. August De Meester, betovergrootvader van Kris Boelens, zaakvoerder van brouwerij Boelens, is zijn broer. Toch start het leven van Arthur niet onder een gunstig gesternte. Amper iets meer dan 6 maanden na zijn geboorte sterft zijn moeder op dertigjarige leeftijd. Zijn vader hertrouwt nooit. Waarschijnlijk is Arthur opgevoed door zijn twee ongehuwde tantes langs moederszijde die naast de kerk wonen, in Hof van Belsele 25, waar nu de keramiekzaak Kleitof is gevestigd. Zijn tantes wonen op hun beurt dan weer rechtover zijn grootvader Frans Stevens. Een selfmade man die een herberg uitbaat waar nu het parochiecentrum is. Bij aankoop van de zaak in 1835 is de naam

van de herberg “Het Houten Been”. Na de heropbouw in 1843 krijgt de zaak de meer stichtende naam “Het Hof Sint-Sebastiaan”. Dit jaartal is nog steeds te zien boven de deur van het huis voor de parochiezaal. Naast herbergier is grootvader Stevens ook slachter, beenhouwer en vleeshandelaar die zijn centjes slim investeert in vastgoed. Hij koopt namelijk vele kleine armtierige huisjes die hij dan verhuurt. Het kan niet anders dat deze kloeke gewiekste beer (de man is geboren in 1799 maar zal maar liefst 92 jaar worden, een hele prestatie in die tijd) een zeer gekend figuur is in het dorpsleven van Belsele in die tijd.

Ook zijn eerste Eucharistieviering draagt hij op in Belsele

Welstellende kinderen gaan in die tijd niet naar de dorpschool. Die krijgen een betere opleiding in de stad. Sint-Niklaas is nabij en bij de Broeders Hiëronymieten start Arthur zijn schoolcarrière. De Broederschool plukt hiervan nog altijd de vruchten zoals later zal blijken. Als talentvolle student stroomt hij daarna door naar het nabij gelegen Klein-Seminarie. Uit de proclamatelijsten die nog steeds in het archief van de school te vinden

zijn blijkt hij in nagenoeg elk vak uit te blinken. En het Klein-Seminarie had niet voor niets de geuzennaam “het pastoorfabriekske”, ook Arthur slaat die weg in. Op 19 september 1885 wordt hij tot priester gewijd en op 17 juli 1889 studeert hij af als dokter in de Godsgeleerdheid aan de Universiteit Leuven.

In het Klein-Seminarie ligt hoogstwaarschijnlijk ook de kiem voor zijn blitzcarrière binnen de kerkelijke hiërarchie. Antoon Stillemans is superior van het Klein-Seminarie van 1867 tot en met 1888 en merkt waarschijnlijk het talent op van Arthur. Een paar maand na zijn wijding als 24ste bisschop van het bisdom Gent op 27 januari 1890 stelt hij Arthur De Meester aan als secretaris en econoom van het bisdom. Op de jonge leeftijd van 28 jaar is de Belsenaar al toegetreten tot de kleine groep die het bisdom bestuurt. Hij zal deze taak 44 jaar lang, tot zijn dood uitoefenen. Na Antoon Stillemans zal hij nog twee andere bisschoppen in hun taak bijstaan nl. Emiel Jan Seghers en Honoré Jozef Coppieters.

Ondanks zijn lange carrière in deze hoge kringen van de kerk is er nog uiterst weinig informatie in archieven over hem terug te vinden. Voor een man met zijn status is dat uitzonderlijk. Hij lijkt wel bewust te zijn weggegomd uit de geschiedenis. Maar wat we wel weten, prikkelt de fantasie.

Een kopie van een schilderij van Léon Jamin (1872-1944) dat waarschijnlijk Arthur De Meester voorstelt. Twee bronnen die onafhankelijk zijn van elkaar plakken zijn naam op het portret (archief Broederschool)

Zijn belangrijkste verwezenlijking voor Belsele lijkt de aankoop in 1901 door het bisdom Gent van het Hof van Belsele. Hiermee wordt deze groene long midden in het centrum van Belsele van verder verval gered en krijgt het een nieuwe bestemming als tehuis voor op rust gestelde priesters.

Een foto tijdens de restauratie van het Hof van Belsele (Kasteeldreef 17). De priester is hoogstwaarschijnlijk Arthur De Meester. De werkmannen houden een eerbiedwaardige afstand. (archief bisdom Gent)

Een foto aan het einde van de bouw van de villa's ter hoogte van Belseledorp 114-120 met naar alle waarschijnlijkheid wederom Arthur De Meester. (archief bisdom Gent)

Officieel wordt dit gezien als de verdienste van bisschop Antoon Stillemans. Het kan evenwel niet anders dat Arthur De Meester hierin een bepalende rol heeft gespeeld. Hij is naast het domein opgegroeid en zal het gekend hebben als zijn broekzak. Meer nog, het kasteel langs Belseledorp dat onderdeel was van het park neemt hij persoonlijk in eigendom. Na zijn dood wordt zijn deel toegevoegd aan het rustoord voor priesters.

Persoonlijk bezit van Arthur De Meester (Belseledorp 110)

Zijn liefde voor Belsele (of voor een of meerdere bewoners) is zeer opvallend. Hij pendelt vanuit het station van Belsele naar zijn werkplek, het Bisschoppelijk paleis in Gent. Dit is voor zijn veeleisende functie als rechterhand van de bisschop zeker niet evident.

Arthur De Meester sterft op 30 mei 1934. Zijn nalatenschap schenkt hij na zijn dood aan goede doelen. Uit het onderstaande artikel blijkt dat de Universiteit Leuven de grootste begunstigde zou zijn. Daar vinden ze evenwel geen spoor van het legaat, wat op zijn minst eigenaardig is.

In Memoriam	
<small>Het Volk - 01.06.1934</small>	
Z. E. H. Kanunnik DE MEESTER, S. T. D.	
<p>Woensdagavond, 30 Mei, overleed in de kliniek van de Meesterstraat te St. Nikolaas den Z. E. H. Kanunnik Arthur De Meester, secretaris van het bisdom. Sedert eenigen tijd was de gezondheid van den sterken man wankelend geworden, een heilkundige tusschenkomst bleek ten slotte noodzakelijk, en het is aan de gevolgen daarvan dat hij thans stichtend en gesterkt in den Heer is ontslapen.</p> <p>Hij was geboren te Belcele den 7 Februari 1862; na schitterende studien werd hij priester in 1885 en promoveerde te Leuven tot doctor in de godgeleerdheid; hij was eerst onderpastoor te Zele (1890) daarna eenige maanden professor in het Groot Seminarie en ten slotte secretaris van het Bisdom, den 30 Nov. van hetzelfde jaar 1890. — Sedert 44 jaar is hij nauks gebleven en opvolgentlijk heeft hij daarbij het volle vertrouwen genoten van H.H. H.H. Excell. Mgr Stillemans, Mgr Segers en Mgr Coppieters. Mgr Stillemans noemde hem eere-Kanunnik van St. Baafs in Januari 1898.</p>	<p>Met Z. E. H. Kan. De Meester verdwijnt een zeer sterke persoonlijkheid van het bisdom. Streng in zijn uiterlijk optreden was hij daarbij van een spreekwoordelijke stiptheid. In zijn bureel had hij de spreuk aangebracht « Ordo ducit ad Deum. » Ordo leidt tot God, en we mogen gerust verklaren dat deze spreuk werkelijk het levensmotto is geweest van dezen stillen werker. Onschatbaar zijn de diensten die hij in zijn kiesche, ondankbare en zeer moeilijke taak aan het bisdom heeft bewezen. Zij die hem van nabij hebben gekend weten hoe hij onder die uiterlijke strengheid en onder een schijnbaar ruwe schors hij een zeer gevoelig en edelmoedig hart droeg. Aan de universiteit van Leuven heeft hij het grootste deel van zijn aanzienlijk vermogen geschonken en ook andere werken tot priesterlijk nut en welzijn heeft hij rumschoots bedeed.</p> <p>Van Kanunnik De Meester mag in der waarheid worden verklaard dat hij als welvigen is geweest de « fidelis servus » de trouwe dienaar, dien de Heer heeft geprezen.</p> <p>De begrafenisplechtigheid heeft plaats te Belcele, Maandag voormiddag den 2 Juni.</p> <p>Dat hij ruste in vrede!</p>

+

Les dispositions prises par moi
par rapport à ces 1.500.000,00 fr
sont entre les mains de Mon -
seigneur l'Evêque de Gand
Belsele, le 3 mars 1931
Arthur De Meester

Briefje van Arthur De Meester dat bij de brief van mgr. Coppieters zit. (archief bisdom Gent)

Een mysterie dat nog meer tot de verbeelding spreekt betreft Arthur zijn veronderstelde rol in de diefstal van 'De Rechtvaardige Rechters', onderdeel van het Lam Gods. Een aantal speurders ziet hem als sleutelfiguur zoals Paul De Ridder (leestip: "De Rechtvaardige Rechters terug van weggeweest") en Kurt Impens (leestip: "Het Lam Gods en de Rechtvaardige Rechters, de Verbluffende Waarheid"). De diefstal vindt plaats in de nacht van 10 op 11 april 1934, amper anderhalve maand voor zijn dood.

Als econoom van het bisdom zou De Meester met schenkingen en legaten hebben gespeeld op de beurs. Verblind door de hoge winsten zou hij hierin verder en verder gegaan zijn tot de beurscrash van 1929 al het kapitaal doet verdampen. Het losgeld voor het schilderij zou de schade hebben moeten maskeren. Ook wordt een drankprobleem gesuggereerd. Echte objectieve feiten hierrond zijn niet terug te vinden. De schenkingen aan goede doelen bij zijn dood in 1934 doen alvast veronderstellen dat er van "geldgebrek" geen sprake was. Wel kan de vraag gesteld worden hoe hij dit grote kapitaal heeft opgebouwd.

Ook August De Schryver, Gentenaar en schoonzoon van Leon Scheeders, stichter en zaakvoerder van Scheeders-Van Kerchove's Verenigde Fabrieken N.V., wordt door een aantal onderzoekers een rol toebedeeld bij de verdwijning van De Rechtvaardige Rechters. Deze familie heeft haar buitenverblijf, het Groenhof, rechtover de residentie van Arthur De Meester. In Belsele zijn ze overburen. Dus ongetwijfeld hebben ze elkaar goed gekend. Mogelijk is de connectie toeval maar... de kans dat het paneel met De Rechtvaardige Rechters in Belsele verstopt zit, is ons inziens niet kleiner dan voor andere gesuggereerde vindplaatsen zoals Gent, Melle, Antwerpen, Laken, Wetteren, Dendermonde, Overmere, Orval of Oosterzele. Let in ieder geval op als je diep in je tuin spit!

En er is nog een mysterieuzere band tussen Arthur De Meester en August De Schryver. Ze zijn momenteel nog steeds burenen. Ze liggen namelijk naast elkaar in dezelfde grafkelder. Het kerkhof van Belsele is in 1925 aangelegd rondom het monumentale familiegraf van de familie Scheeders-Van Kerchove. Een graf dat het beschermen waard is gezien de markante figuren die hier hun rustplaats hebben. En raar genoeg wordt een deel van het graf ingenomen door de familie De Meester-Stevens. Uit uitgebreid zoekwerk blijkt geen enkele familieband tussen de twee families.

Reginald De Schryver, zoon van August, stelt in zijn publicatie “Groenhof - het verhaal van een landgoed en zijn bewoners in Belsele-Waas” dat een plaats in de grafkelder een voorwaarde was van de familie De Meester voor de verkoop van een stuk grond aan de familie Scheerders. Op zijn minst een eigenaardige voorwaarde, zeker gezien de familie De Meester rijk genoeg was om zelf een mooi plaatsje op het kerkhof te bemachtigen.

En zo is het graf van Arthur De Meester, in het epicentrum van de begraafplaats van zijn geliefde Belsele, de meest duidelijke herinnering aan deze mysterieuze figuur. Hopelijk is uw interesse alvast voldoende geprikkeld...

In de grote grafkelder van de familie Scheerders-Van Kerchove is ook plaats gemaakt voor de familie De Meester-Stevens.

Twee oudere zussen van Arthur De Meester, Coleta en Irma, blijven heel hun leven ongehuwd en honkvast wonen in het huis van hun vader en moeder. Ze zijn als het ware onafscheidelijk en sterven dan ook nagenoeg tegelijkertijd (de eerste op 23 februari 1939 en de tweede twee dagen later). Ook zij bepalen nog na hun dood het dorpsleven. Ze schenken de herberg van hun grootvader Frans Stevens aan de parochie. De parochiezaal staat op hun schenking. Een herdenkingssteen is nog altijd te vinden in de gevel van de nieuwbouw (Hof van Belsele 6) naast het hoofdgebouw van 1843.

De oudere broer pastoor Achiel De Meester heeft dan weer een onuitwisbare indruk nagelaten in Machelen. Door de bekende bedevaart “Machelen Gulde”, de op één na oudste bedevaart van het land, was het een zeer rijke parochie en dus ook een begeerde positie voor priesters. Mogelijk heeft de invloed van zijn jongere broer meegespeeld bij zijn aanstelling in 1909. De betrokkenheid van Achiel De Meester bij de Eerste Wereldoorlog is groot. Hij is sterk anti-Duits en hij observeert en beschrijft nauwgezet alle gebeurtenissen in zijn parochie. Zijn verslag wordt gezien als een belangrijk naslagwerk over het dagelijks leven tijdens de Grote Oorlog. Hij commentarieert ook het bezoek van de Duitse keizer aan zijn manschappen te Machelen dat beschut door de Leie relatief dicht bij het front lag. Hij heeft een zeer sterk karakter en bestuurt zijn parochie daadkrachtig. Over alles heeft hij een uitgesproken mening.

Hij zorgt in Machelen ook mee voor de wederopbouw van de kerk die door de oorlog zwaar getroffen was. Kennelijk is ook ijdelheid hem niet vreemd want waar het ook enigszins mogelijk is, op een gedenkplaat in de gevel van de kerk en op een perkament in de koperen haan op de torenspits, vermeldt hij prominent zijn naam en dit met een bijzonder bijvoegsel: E.H. pastoor A.F.M. De Meester van Belcele (Waas). Ook een echte fiere Belselenaar dus.

Uiteindelijk gaat hij op zijn 75 jaar op rust naar zijn geboortedorp Belsele. Na zijn overlijden op 14 april 1941 wordt hij begraven in het (gedeelde) familiegraf.

(met dank aan de Heemkundige Kring van Zulte en in het bijzonder André Goeminne – uit het 24ste jaarboek 2012-2013: Bijdragen tot de geschiedenis en de folklore van Zulte)

S. V. STEWART
MANILA

De Moses van Sadanga

Leo Henricus Joseph Quintelier wordt geboren in Belsele op 20 juli 1883, als jongste zoon in een gezin van zeven kinderen. Zijn ouders werken hard en hebben het niet breed, maar slagen er toch in om alle kinderen een goede opleiding te bieden.

Na zijn humaniorastudies aan de colleges van Eeklo en Dendermonde treedt hij op negentienjarige leeftijd op 7 september 1902 in bij Scheut waar hij filosofie en theologie studeert. Alhoewel het in de lijn van de verwachtingen ligt dat het zijn bedoeling is om missionaris te worden, zijn zijn ouders toch nog verrast om te horen dat hij naar China wil. In een brief naar zijn familie op 19 oktober 1902 schrijft hij:

Het heeft mij zeer verwonderd te vernemen dat het nieuws mijner bestemming voor China u getroffen heeft. Ik dacht u iets aan te kondigen dat uw nieuwsgierigheid zou voldaan hebben, maar niet dat het u tot zulke gevoelens zou gebracht hebben. Ja het verwondert mij; het eerste inderdaad dat gij opwerpt is, of het wel overeenkomstig is met mijn gedacht. Wel hoe dikwijls heb ik niet gezegd: „Congo of China, het is mij onverschillig“, dus kan het nooit tegen mijn goesting zijn, en valt China ten volle in mijnen smaak.

Op 12 juli 1908 wordt hij na een opleiding van zes jaar tot priester gewijd. Nauwelijks twee maanden later, vertrekt hij. Niet naar China, maar als pionier naar de Filippijnen, naar de nieuwe missie die op dat ogenblik nog maar één jaar bestaat. Van dan af verloopt het contact met het thuisfront via honderden brieven en postkaarten. Hij zal zijn familie of Belsele nooit meer terugzien.

Maar welk beeld heeft de jonge pater Leo over zijn toekomstig missiegebied? Op 13 september 1908, een week voor zijn vertrek, zegt hij daarover in zijn afscheidsprek in de kerk van Belsele:

De streek is zeer bergachtig, er zijn daar hoge bergen, waaronder eenige vuurspuwende bergen; soms hebben er ook aardbevingen plaats. Er is echter ook zeer vruchtbaar land, waar men allerlei vruchten zou kunnen op winnen. Een eeuwigdurende zomer heerscht daar.

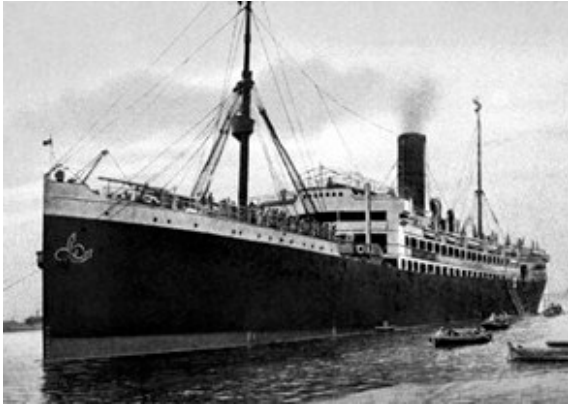
Bontoc

Bontoc

En over de bevolking:

Wat het volk betreft, langs de kusten en de zeehaven is er merkkelijk veel beschaving. Verder nochtans, het land waar wij naar toe moeten treft men twee stammen aan: de eene stam ware bergbewoners en eigenlijk afkomstig uit de streek zijn onbeschaafd en wild, de andere stam is beschaafd. Drie talen worden daar gesproken, en die moeten we kennen om er goed te kunnen doen: Engelsch, Spaansch en Ilocaansch. Ik zeg Ilocaansch: deze is de taal eigen aan het volk dier streek.

Kleist

De reis naar de Filippijnen duurt ongeveer 36 dagen en is een echt avontuur. Leo beschrijft dit uitvoerig in talrijke brieven en postkaarten, die hij verstuurt vanuit alle plaatsen waar dat mogelijk is. Op 22 september 1908 vertrekt hij met een klein gezelschap, eerst met de stoomtrein via Basel en Luzern naar Genua (Italië), waar hij inscheept op het stoomschip 'Kleist' van de Duitse rederij Norddeutscher Lloyd uit Bremen:

Gisteren gingen we naar den boot zien. Wat een reuk in dat schip!! 't Is juist lijk in eenen melkerij. 't Is genoeg om daarvan ziek te worden.

De lange reis op een zeeschip in die tijd is allesbehalve comfortabel. Het schip is 90 meter lang en 30 meter breed. Er zijn 581 passagiers en 107 bemanningsleden aan boord. Na enkele dagen op volle zee krijgt Leo last van zeeziekte, en naarmate de reis vordert zijn de steeds hogere temperaturen alleen nog in de schaduw te verdragen. De reis gaat vanuit Genua over de Middellandse Zee, door het Suezkanaal, en vervolgens via de Rode Zee en de Indische Oceaan, via Sumatra, Penang en Singapore naar Hong-Kong. Van daaruit vertrekt Leo, samen met zijn reisgezel pater Felix Bamps, op 27 oktober 1908 met een kleinere boot naar Manilla. Het laatste stuk naar de missie in Bontoc gaat te paard over moeilijk terrein door een bergachtig gebied. Bij het oversteken van een kleine rivier valt Leo van zijn paard in het water. In Bontoc ontmoet hij pater Sepulchre en pater Jurgens, die al een klein jaar in de missiepost verblijven. De communicatie

Leo en zijn klas in de missie

met de bevolking, een voorwaarde om aan missiewerk te doen, blijft de eerste tijd een probleem:

De Igorotten zijn goed, heel weinig gevorderd in de beschaving, maar toch goed. De taal, awel, ze spreken hier allen Igorotsch, dat eene taal is tot nu toe nog niet geschreven. De protestanten hebben hier (er zijn hier protestanten van over vijf jaar) al nen dictionnaire opgemaakt waar veel aan mankeert. De Igorotten, als ze u een woordje in hunne taal hooren zeggen, lachen allen eens; niet dat ze u uitlachen, maar ze schijnen zoo verwonderd te zijn en blij dat ge u wilt vernederen om hunne taal te leeren. Ze hebben een klein gedacht van hun eigen!

Bontoc

Pater Leo gaat samen met zijn medebroeders zo goed en zo kwaad als het kan meteen aan de slag in Bontoc. De missionarissen hebben snel door dat prediking zonder de taal te kennen weinig zin heeft, en stellen zich op een andere manier ten dienste van de bevolking: zieken verzorgen, materialen kopen, zaaien, planten en hovenieren, en uiteraard ook catechese geven. Voor dat laatste concentreren de paters zich vooral op de kinderen en jongeren. Ze laten hen klusjes uitvoeren en geven hen te eten.

In het voorjaar van 1910 krijgt Leo te horen dat hij een nieuwe opdracht krijgt in Baguio, en Bontoc - waar hij zich goed thuis voelde en gelukkig was - moet verlaten:

Ik zal nog al te studeren hebben in 't begin. Tot nu toe leerde ik niets dan Igorotsch, ginder komt dat niet meer van pas. Er zijn veel Amerikanen dus moet ik mijn Engelsch veel beter leeren. Spaansch in Bontoc bijna niet gesproken is ginder wel in gebruik en Ilocaansch is de volkstaal zoo dus.

Het leven is totaal anders in Baguio dan in Bontoc. Het contrast met zijn vroegere werkplaats is groot. De toon in zijn brieven wordt pessimistischer:

Het is tevens het zomerverblijf van de rijke Amerikanen uit Manilla. Dus zoo wat het Oostende van België. Helaas ja het Oostende onder opzicht van verderf. Kan het anders: Amerikanen, Philippinos, Igorotten, Japanezen, Chinezen, Turken, Italianen enz. Dus in Baguio zelf weinig toekomst voor Godsdienst. 't Is

allemaal maar komen en gaan. Dan hebben we nog dorpen op 1, 2, 3, 4, 5 uren afstand en tot 1, 2 dagen waar we naartoe moeten. Daar valt er ook te werken op christenen van kindsbeen af, of Igorotten over lang gedoopt. Maar die van toeten of blazen weten, nooit hunnen plichten gekweten hebben, of waarvan het al lang geleden is.

Hut van de Igorotten

Leo en zijn klas in de missie

Misschien is het een geluk voor Leo dat hem een goed jaar later op 28-jarige leeftijd een nieuwe missiepost wordt toegewezen: Itogon. De post ligt op drie uur reizen van Baguio en bestaat al vier jaar. De enige pater die er werkzaam is vertrekt er, en Leo is op zijn eentje verantwoordelijk voor 350 gelovigen, verspreid over een enorm uitgestrekt, moeilijk toegankelijk en bergachtig gebied ongeveer zo groot als de provincie Oost-Vlaanderen:

Ik zal dus niet weinig moeten lopen en werken, maar God dank, de gezondheid is perfect. En voor God en de zielen werken is troostelijk en zalig.

Pater Leo wordt in Itogon onmiddellijk geconfronteerd met twee grote problemen: een tekort aan mankracht voor het vele missiewerk, en een chronisch gebrek aan middelen. Voor het eerste probleem komt er de komende jaren geen oplossing, voor het tweede zoekt hij hulp bij het thuisfront. Vooral zijn oudste broer Cyriel, ook priester en goed vertrouwd in kringen van pastoors en religieuzen, komt in actie. In bijna elke brief naar zijn familie smeekt Leo om financiële en materiële middelen. In ruil daarvoor stuurt hij leliekleisters op naar België om uit te delen aan weldoeners. Ook zijn schoonbroer Arthur maant hij om hem te helpen. In een brief, gedateerd op de tweede zondag van oktober 1913 schrijft hij:

Arthur, man, kunt gij mij ook niet wat helpen bij familie in Hamme of op vergaderingen van schoolmeesters, of gelijk hoe, alle baten helpen! Maak u ook eens ieveraar voor mijn werk. Gij komt bij zooveel menschen. Laat eens een concert op voor mij. Of vind uit wat gij wilt, als gij mij maar helpt. Het werk moet vooruit, om 't vooruit te helpen is 't nodig om hemel en aarde te verzetten!

Tot overmaat van ramp breekt na enkele jaren de Eerste Wereldoorlog uit, en wordt zijn situatie daardoor nog penibeler. Er komen geen nieuwe paters bij en de kleine stroom middelen uit het thuisland valt volledig stil. Brieven komen amper aan. Het weinige nieuws dat hij verneemt, stelt hem niet gerust:

Ik zou willen veel vragen stellen en ik wil niet; anders komt er geen einde aan. Wat de telegrammen vertellen is al veel te wreed. Leuven heel verwoest, hier gruweldaden, daar plundering, en moord en brand, enz, enz, ...

Als de oorlog voorbij is, is pater Leo zijn tiende jaar in de missie. Het is de gewoonte dat de paters in hun tiende jaar voor enkele maanden mogen teruggaan naar hun thuisland, maar daar wil hij niet van weten, schrijft hij op 7 maart 1919:

Ja, mijn tiende jaar in de missie is voorbij maar aan terug komen valt niet te denken.

1° Ik heb er hoegenaamd lust toe. 2° Ik zou beschaamd zijn, nu ik taal en zeden ken en in volle fleur van 't leven het missieveld, de zielen te verlaten om 1 jaar te gaan verkwisten aan rust die ik niet noodig gevoel, en geld te gaan opdoen dat hier zoo noodig is. 3° Hier in Benguet waar we met 3 zijn zouden er tenminste zes moeten zijn. Hoe kan ik dat getal op 2 brengen. Daarbij dat getal zou op 0 komen, daar we allemaal bijna ons 10de jaar af hebben!

Hoezeer pater Leo met het wel en wee van de Igorotten verbonden is blijkt ook uit zijn vraag in een brief van 6 juli 1919:

Cyriel ik denk er juist op. Ik heb reputatie gekregen van tandentrekker. Verleden week trok ik er 4 op eenen dag aan eenen en dezelfde mond. En ik heb toch zulk eene miserabele tang! Kunt gij niet eens van een vriend dokter of tandenmeester de 2 à 3 meest praktische tangen verkrijgen? Zoo ja zend ze op per post (geregistered) ofte aanbevelen.

In het voorjaar van 1930 - na bijna 10 jaar in Itogon- krijgt hij te horen dat hij aangesteld wordt als provinciaal. Met hartzeer vertrekt hij uit Itogon terug naar het missiehuis van Scheut in Baguio. Het eerder administratieve werk als provinciaal is niets voor hem. Zo schrijft hij op 21 juli 1931:

Ik moet nu eigenlijk minder op route, helaas, als vroeger. Dan moet ik al eens naar Manila, maar dat is per truck en per trein. Maar zittend werk, schrijven en nog eens schrijven, engelsche brieven, fransche, en ander slavelijk peerdewerk, dat heb ik nu ten volle. Mijn goed peerdje heb ik in Itogon moeten laten, daar er hier in Baguio een was voor den provinciaal. Het is toch mijn paardje van Itogon niet! Nu ja, Pater Fons, die profiteert er nu van en is er uiterst content van, en met reden!

Leo Quintelier is dan ook gelukkig als na vijf jaar het provinciaalschap ten einde is en hij zijn nieuwe werkplaats kent: Bontoc, de plaats waar alles begon. Hij werkt er gestaag verder aan de uitbouw van de missie. Op 1 september 1939 krijgt hij nieuws te horen dat hem verontrust:

Onze Lieve Heer komt mij daar een zwaar kruis over te zenden: heel waarschijnlijk moet ik met Z.E.P Provinciaal naar het kapittel komen in 1940. Vast en zeker is het nog niet, doch bijna zeker. Met 15 november na de tweede stemming zullen we het zeker weten.

Naar het kapittel komen, dat betekent, terug naar België en daar ziet hij zwaar tegenop:

Dat valt mij zwaar, Bontoc en de missie te verlaten, en wie weet wat er achter komt??? Voor u allen zal dat wel geen kruis zijn, zoals voor mij, maar wel een blijde tijding!! Doch daarjuist vernemen we dat de oorlog zoude verklaard zijn. Wie weet wanneer het kapittel plaats heeft? Anders moesten de kapittel-titularissen voor Pasen in België zijn.

Duitsland verklaart de oorlog aan Polen in september 1939, waarmee het de Tweede Wereldoorlog start. Daardoor gaat het kapittel in België niet door en blijft pater Leo in de Filippijnen. Over zijn eigen lot in die oorlog maakt hij zich in een brief van 18 november 1939 geen zorgen:

Moest het oorlog worden tusschen Japan en Amerika, dan natuurlijk zal er in de Filippijnen gevochten worden, doch onze missies zullen er niet veel van afweten: in onze hooge, ongenaakbare bergen zal er nooit gevochten worden. Er is hier niets wat weerd is van om te vechten of te verdedigen. Zoo ge ooit hooren moest dus van oorlog in de Filippijnen dan nog moet ge met mij niet inzitten. Onze gansche bergprovincie is voor de Japanners geen enkele bom weerd !!!

Het loopt echter helemaal anders dan Leo had gedacht. In februari 1941 bezetten de Japanners de Filipijnen en op het einde van de oorlog, als ze elders verslagen waren, trekken ze zich bij voorkeur terug in de bergachtige gebieden, waar ze zwaar gebombardeerd worden door het Amerikaanse leger. Heel de missie van Bontoc en bijna alle missieposten in de Bergprovincie liggen in puin. De Japanners vermoorden vier paters, één van de paters komt om tijdens de Amerikaanse bombardementen. Ook Leo Quintelier heeft te lijden onder de Japanse bezetting. Hij vertelt er over in een brief van 9 oktober 1945:

In het begin, dat is november 1941 werd ik in den bak gestoken voor 27 dagen en dan nog een maand opgesloten in mijne eigen kamer om het graf van een Amerikaanse soldaat gezegend te hebben op ons kerkhof. Toen de Jappen overal verslagen waren en moesten loopen kwamen ze zich verschuilen in onze bergen. Daarmee was het overal vrede, behalve hier, en ging het hier nog ergst van al toe. Het is maar 15 augustus, bij de overgave van de Jap. Keizer, dat de Jappen hier uitscheiden van vechten. Er zitten nog altijd achterblijvers in de wildste bergen.

Alles wat in puin ligt, moet opnieuw opgebouwd worden. Pater Leo dient een schadevergoeding in bij de Amerikaanse overheid van 52.000 dollar. In 1948 heeft hij daarvan nog altijd geen cent ontvangen. Pas in 1951 komen de Verenigde Staten met een deel van het bedrag van de schadeclaim over de brug. Leo Quintelier is intussen 68 jaar oud en hoewel zijn krachten afnemen en hij aan allerlei kwaaltjes lijdt, klaagt hij niet:

Ik ben noch mager noch dik, weeg zo eene 73 kilo's, daarmee kan ik nog de bergen op en af. Dat zal volstaan om u over mij gerust te maken!!

In 1956 is eindelijk de missiekerk in Bontoc heropgebouwd, op 23 oktober 1958 viert Leo Quintelier zijn gouden priesterjubileum en in 1959 ondergaat hij een prostaatoperatie waarvan hij langzaam herstelt.

Een jaar later op 15 augustus 1960 is hij betrokken in een zwaar verkeersongeval waarover hij pas in maart 1961 kan berichten aan de familie:

Op 15 augustus 1960 ben ik met mijn gezelschap Pater Mauricio (een van de acht Igorotte priesters die we hier al hebben in ons Vicariaat), met 2 Belgische zusters en een 10 tal kinderen, met onze pick-up van de bergen, of liever van den weg geraakt, en de bergen een 30 tal meters beneden gerold. Gelukkig was het op die plaats geen steile afgrond, doch steile helling. 1 meisje van 12 jaar had schedelbreuk en stierf den avond in het hospitaal van Bontoc, 1 zuster had haar voet gebroken, P. Mauricio had ribben gebroken, ribben gekromd en 2 wervels gebroken. Ik was de clavicule (nvdr sleutelbeen) gebroken, mijn linkerbeen gebroken wat onder de knie en mijn rechterbeen gebroken, daar waar het been in de heup gaat. De reste van de jonkheid dat bij ons was, had maar kleine kneuzingen.

Na dit ongeval moet pater Leo de meeste van zijn activiteiten staken. Bergen beklimmen en rondreizen in de missie kan hij niet meer; noodgedwongen houdt hij zich bezig met missiewerk op zijn kamer en in de kerk. En er worden geluidsbanden uitgewisseld tussen de missie en het thuisfront. Op 15 april 1965 - hij is bijna 82 - reageert hij hierop:

Ik ben blij dat zooals André zegt in den tape dat ge verstaat waarom ik niet naar België terugkom! Een oude boom moogt ge niet verplanten! Hier blijft mijn herte jong. Ik ken de menschen en de menschen kennen mij. Bontoc heeft het beste klimaat in de Filipijnen.

In augustus 1966 overlijdt zijn enige nog levende zuster Marie. Zijn beide ouders en alle broers en zusters zijn dan overleden. Zijn laatste brief aan de kinderen van zijn zus Marie dateert van 12 december 1967 en beëindigt hij aldus:

Ala, nogmaals Zalig Kerstdag en Nieuwjaar, ik zegen U allen, bidt voor mij en het Werk. Gansch aan U, Leo Quintelier.

Op zaterdag 24 augustus 1968, na het afnemen van de biecht valt Leo Quintelier in de kerk van Bontoc van de kerktrappen. Hij heeft een barst in zijn bovenarm, een pijnlijke schouder en verrekte spieren. Mother Basil, een missiezuster brengt Belsele op de hoogte:

Hij is nog maar een goe week weg en Bontoc mist hem al geweldig. Zulk ne mens laat een leemte achter. Ze zoeken hem in de kerk en hij is er niet. De mensen van de barrios komen naar Bontoc om ne keer te kunnen biechten aan pater Leon en hij is er niet. Ze gaan aan zijn kamer kloppen om ne keer te kunnen klappen en hij is er niet: deur en vensters gesloten. Maak u maar geen zorgen over nonkel Pater, al wat menschelijk mogelijk is wordt voor hem gedaan en alleman bidt voor zijn spoedige terugkeer naar Bontoc. Want alleman mist hem.

Graf en detail Leo Quintelier

Pater Leo Quintelier, die door de plaatselijke bevolking de 'Moses van Sadanga' genoemd wordt, overlijdt in Bontoc op 1 november 1968. Volgens zuster Basil heeft Bontoc nooit zo'n massaal bijgewoonde begrafenis gezien. Pater Leo ligt er op het kerkhof begraven. John Fuy-os, een catechist en leraar schrijft aan het missiehuis van Scheut:

Zeg aan de nicht van Pater Leon Quintelier en haar familie dat het lichaam van Pater Leon dood is, maar dat zijn herinnering levend blijft bij alle mensen hier. Zeg hen dat als ze eens tot Bontoc en Sadanga konden komen, ze veel honderden kinderen en kleinkinderen van Pater Leon zouden vinden.... Zeg hen dat we dankbaar zijn voor de uitstekende diensten van pater Leon voor de mensen van Bontoc en Sadanga, maar spijtig genoeg kunnen we niets anders zenden om onze dankbaarheid te betuigen dan deze 2 foto's. We zouden hen graag basi sturen (inlandse wijn) maar we weten niet hoe we het zouden moeten opsturen. Het enigste dat ons te doen blijft is hen dankbaar in onze gebeden gedenken.

Vandaag zijn de Filippijnen het enige katholieke land in Azië. Tachtig procent van de inwoners is katholiek.

De zusters van het kasteel

Kasteelkes 1912

voor komt De Meester zelfs terug in Belsele wonen. De grote werken gebeuren door metsers uit Sint-Niklaas, bezetters en schrijnwerkers komen uit Gent en de kleinere werken geeft hij uit aan vakmannen van Belsele. Op de 1ste verdieping van het kasteel komen een kapel en vier serviceflats avant-la-lettre met een zitkamer en een slaapkamer. Op het gelijkvloers komen twee kleinere kamers voor een vijfde priester, een biljartkamer, een spreekplaats, een paar kleinere werkruimtes en een mooie vestibule. Omdat het kasteel zo veel mogelijk zelfvoorzienend moet zijn, wordt er een moestuin en boomgaard aangelegd. Hiervoor wordt Belselenaar Georges Rossaert aangenomen die later ook de betonnen Lourdesgrot en de brug over de vijver maakt.

In hetzelfde jaar worden ook de twee nieuwe huizen gebouwd aan de kant van Belseledorp. Deze huizen zijn bedoeld voor priesters die door hun eigen huishoudster worden verzorgd. Elk huis is een tweewoonst en bestaat uit twee delen. De werkruimtes met keuken en eetplaats zijn het domein van de huishoudster, het woongedeelte van de priester is daarvan afgescheiden. De woningen zijn in 1905 klaar. Op dat moment bestaat België 75 jaar. Daarom worden de vloeren in zwarte, gele en rode tegels gelegd. In de huizen kunnen vier extra priesters wonen.

Voor de verzorging van de priesters doet het bisdom een beroep op de congregatie van de Heilige Engelen. Deze kloosterorde, gesticht in 1880 in Sint-Niklaas, werkt aanvankelijk in de katholieke internaten waar de zusters “engelbewaarders zijn voor de leerlingen”. Vanaf 1890 komt daar ziekenverzorging aan huis bij. De orde zorgt ook voor het opbaren van doden. Zo komt er geld binnen. En vanaf 1906 komt daar dus ook het nieuwe rustoord in Belsele bij.

De zusters zijn meestal van eenvoudige komaf. Bij hun toetreding is de belangrijkste vereiste dat ze in goede gezondheid zijn om de “nooit aflatende arbeid te kunnen volhouden”. Het is een kans voor eenvoudige meisjes om toch toe te treden tot een kloosterorde zonder een bruidsschat te moeten meebrengen. De zusters werken en leven in Spartaanse omstandigheden: slapen op

“Den abattoir” en het “oud ijzer”. Ik was stomverbaasd toen ik dit een jonge Oost-Vlaamse priester hoorde zeggen over het kasteel en zijn bewoners. Want in Belsele hebben we altijd met respect en eerbied gesproken over het kasteel en zeker over de zusters.

In 1901 koopt het bisdom Gent het kasteeldomein, een terrein met een verouderd kasteel, wat bijgebouwen en enkele hectare grond in het dorpscentrum. De link tussen het bisdom en Belsele moeten we niet verzoeken: bisschop Antoon Stillemans is afkomstig van Sint-Niklaas en zijn secretaris Arthur de Meester is van Belsele. Het is de bedoeling om er de oudere en zieke priesters van het bisdom op te vangen en te verzorgen. Best revolutionair begin 20ste eeuw. Daartoe worden eerst het oude kasteel en het bijbehorende koetshuis en de paardenstallen gerenoveerd.

Tegelijkertijd worden er aan de kant van Belseledorp twee nieuwe tweewoonsten gebouwd. De Gentse architect Stephane Mortier tekent de plannen en kanunnik De Meester zorgt voor de praktische uitvoering. Daar-

stromatrassen onder de dakpannen, geen sanitair noch verwarming, koken en poetsen gebeurt met ouderwets gerei. Ze volgen een religieus ritme dat voor ons middeleeuws aandoet: luidop biddend groenten kuisen en aardappels schillen, geknield eten in volstrekte stilte. De orde werkt overal in het bisdom Gent en overal horen we hetzelfde verhaal van bidden en werken in oncomfortabele omstandigheden.

Op 1 augustus 1906 komen de eerste drie zusters toe op het kasteel: zuster Agnes is moeder-overste, ze wordt bijgestaan door de zusters Judith en Jozefa. Ze slapen in de vroegere paardenstallen en moeten voortdurend over en weer lopen tussen het kasteel en hun werkruimte in de verbouwde stal. Vanaf 1908 wordt de zolderruimte van het kasteel verbouwd en krijgen ze elk een eigen kamertje maar nog altijd zonder sanitair of verwarming. Er komt wel een nieuwe keuken, een hele verbetering.

Het verzorgen van de priesters is geen eenvoudige taak. Sommigen hebben 's nachts verzorging nodig, anderen zijn zwaar dementerend maar allen worden tot aan hun dood door de zusters verzorgd. Ook zijn sommige priesters hun hele leven gewoon om gediend te worden, vinden ze alles vanzelfsprekend of gedragen ze zich hautain tegenover de zusters. De zusters moeten hen aanspreken met "Heer". Deze aanspreektitel blijft behouden ondanks de democratisering na het Tweede Vaticaans Concilie. Door hun mindere gezondheid en hun niet zo lange verblijf in Belsele zijn er bijna geen contacten tussen dorpsbewoners en priesters. Die zijn er wel met de zusters. Naast hun werk op het kasteel gaan ze immers zieke en gewonde mensen thuis verzorgen en baren ze de doden op.

Zuster Agnes blijft overste tot 1913 en wordt dan opgevolgd door Zuster Bonaventura. Zij is overste tot haar dood in 1936. Moeder Bonaventura begint met thuisverpleging en krijgt hiervoor veel respect van de inwoners.

In 1919 komt een jonge zuster het team in Belsele versterken: zuster Alberta. Zij zal uitgroeien tot hét gezicht van het kasteel. Moeder Alberta zoals ze verder leeft in het geheugen van Belsele, wordt op 20 juli 1895 geboren in het Nederlandse Clinge als Catharina Willaerts. Ze treedt op zeer jonge leeftijd in, wordt geprofest in 1916, komt in 1919 naar Belsele, wordt overste in 1936 en mag het ook blijven nadat haar ambtstermijn in 1964 ten einde is.

Moeder Alberta en eeuweling (archief zuster Gabriëlle)

Moeder Alberta (archief zuster Gabriëlle)

Haar rechterhanden zijn zuster Julienne en tuinier en manusje-van-alles Julien Colman. Samen vormen zij het beeld van het kasteel in de naoorlogse jaren. Moeder Alberta groeit in haar job, emancipeert zich en wordt een sterke en aanwezige persoonlijkheid.

Zalf voor brandwonden - recept Moeder Alberta

Ingrediënten

1 kg ongebluste kalk
10 liter regenwater
geplette lijnolie

Werkwijze

10 liter regenwater goed laten koken.
Kalk in bassin doen en er kokend water over gieten.
Roeren tot alles geblust is.
Laten afkoelen.

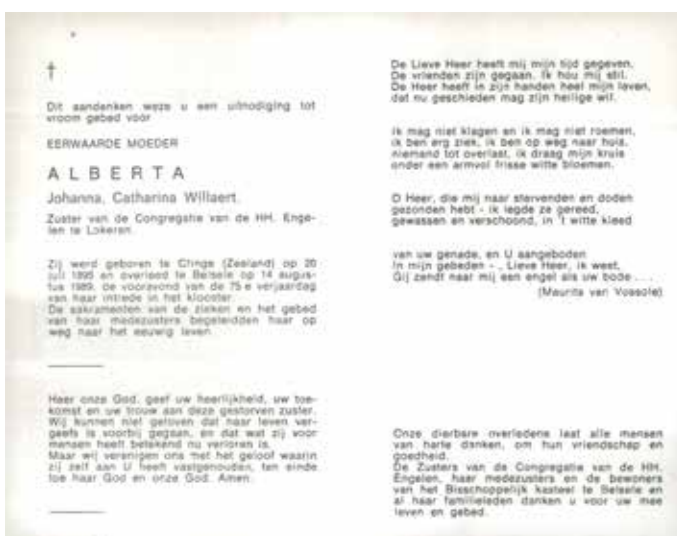
‘s Anderendaags het water afscheppen en in flessen doen
(er komt een soort vel op als afsluiting).
In een glas of confituurpot iets meer olie dan water doen.
Goed schudden tot een soort dikke mayonaise is gekomen.
Dit mengsel is niet lang houdbaar.

Deze zalf geneest brandwonden zonder littekens na te laten.

(Met de gezakte kalk kan men nog de kelder witten.)

Driekoningendag 1986 door Moeder Alberta overgemaakt.

Moeder Alberta haar brandwondenzalf is wereldberoemd in Belsele.

Doodsprentje moeder Alberta (archief zuster Gabriëlle)

Als moeder-overste is zij duidelijk de baas van het hele domein. Zelfs als ze getroffen wordt door een be-roerte en daardoor aan een rolstoel wordt gekluisterd, staat haar “sjakos” mét het geld steevast op haar schoot. Ook vrouwenemancipatie komt het kasteel binnen, hetzij moeizaam. Dankzij Familiehulp en na lang aandringen krijgen haar medezusters Gabriëlle en Emmanuelle de kans om het diploma van bejaardenhelpster te behalen en zo op niveau betaald te worden. Zelf durft ze de regels van haar orde overtreden door op reis te gaan met mevrouw Delforge.

Na haar overlijden wordt zuster Emmanuelle moeder-overste. Zij is een harde werker. Ze is een felle zuster die erg goed en lekker kan koken. De priesters die in de huizen aan Belseledorp verblijven kunnen hun middagmaal in het kasteel afhalen. Voor haar zijn huiselijkheid en comfort zeer belangrijk. Zowel de priesters als de zusters moeten zich thuis voelen in het klooster. Er wordt tijd gemaakt om samen te eten, een babbeltje te slaan. Een mogelijkheid waar velen regelmatig gebruik van maken. Ook Manu Verhulst, onderpastoor in Belsele, gaat bijna elke middag in het kasteel eten.

De taak van zuster Gabriëlle bestaat erin om, naast het zorgen voor de hulpbehoevende priesters, het zware werk te verrichten. Zij werkt veel en graag in de grote groententuin.

Tuinman en zuster (archief zuster Gabriëlle)

In 2004 koopt Hein Deprez het hele bisschoppelijk domein. De zusters verhuizen naar hun moederhuis in Lokeren.

Zuster Gabriëlle is momenteel de enige nog levende zuster van het kasteel. Op de vraag of het leven als zuster in het kasteel niet moeilijk of zwaar is geweest, antwoordt zuster Gabriëlle: 'Moeilijk, dat bestaat niet. Gewoon altijd maar voortdoen. Dat deden wij'.

De suisse in de kerk: zo vader, zo zoon

Wat volgt is een heel persoonlijk verhaal over de suisse van Belsele.

Om alle misverstanden te vermijden, geef ik je graag de oorsprong van het woord suisse mee:

swies, zn.: *ordebewaarder in de kerk, kerkpolitie; steek (hoofd-deksel)*. *Fr. suisse ‘Zwitsers’, hier oorspr. ‘lid van de Zwitserse wacht in het Vaticaan’*. De bet. ‘steek’ omdat de kerkpolitie zo’n steek droeg¹.

De functie van de suisse situeert zich in de eerste helft van de vorige eeuw tot aan het Tweede Vaticaans Concilie (1962). Dat Concilie beoogt een aanpassing van de Kerk aan de moderne wereld.

Ik schets even heel kort de tijdsgeest :

Tot 1962 wordt de mis in het Latijn gelezen en staat de priester vooraan aan het hoogaltaar, met zijn rug naar de gelovigen. Er is dus weinig betrokkenheid van de parochianen bij de misviering. Dat zorgt er dan ook voor dat de parochianen niet altijd aandachtig zijn.

Als je ter communie wilt gaan (correctie : je gaat ter communie zonder pardon, want iedereen doet dit. Doe je dit niet, dan ben je een heiden, of erger nog, een socialist!) dan ga je naar voor in de kerk, je schuift aan in de rij, knielt aan de communiebank, legt je handen onder een doek, mondje wijd open en dan legt de priester een gewijde hostie op je tong. De priester is immers de enige persoon die waardig genoeg is om een gewijde hostie vast te houden. Dan, mediterend, terug naar je plaats.

Na de invoering van de besluiten van dit Concilie verdwijnt de functie van suisse, opgelost in de rafels van de tijd.

De suisse in de kerk

Het woord ‘suisse’ is een synoniem voor kerkmeester (niet te verwarren met de koster).

De priester zorgt voor de spirituele kant van het misgebeuren, maar de suisse staat in voor het goede verloop van de misviering, op het vlak van orde en tucht bij de parochianen.

Begin jaren 1950 vraagt de pastoor aan Oswald Schelfaut of hij suisse wil zijn in de kerk in Belsele. Hij is er de geknipte man voor: hij woont niet ver van de kerk, in “het straatje” (de vroegere Kasteelstraat, nu Hof van Belsele), kan gezag afdwingen en kent de pappenheimers van de parochie. Oswald moet hier niet lang over nadenken want naast een (kleine) vergoeding verleent deze functie hem een zeker maatschappelijk aanzien.

Tijdens de misviering staat de suisse achteraan in de kerk, naast de doopvont. Van hieruit ziet hij iedereen binnenkomen in de kerk, al dan niet op tijd. Hij draagt een speciaal kostuum bestaande uit een lange jas, een staf, een “erelint” (met daarop de tekst: “Eerbied in Gods Tempel”) en een speciaal hoofddeksel.

¹ F. Debrabandere (2010), *Brabants etymologisch woordenboek: de herkomst van de woordenschat van Antwerpen, Brussel, Noord-Brabant en Vlaams-Brabant*, Zwolle

Zo vader...

Hiernaast ziet u Oswald Schelfaut in de functie van suisse.

De suisse kijkt toe of iedereen op de juiste plaats zit: vrouwen aan de vrouwenkant en mannen aan de mannenkant. Geen mannen aan de vrouwenkant of vrouwen aan de mannenkant, daar komt niets goeds van! Hij waakt er ook over dat iedereen stil zit en niet zit te friemelen en dat iedereen stil is tijdens de mis.

Sommige slimmeriken babbelen luidop. Ze hopen dat ze op deze manier de aandacht trekken van de suisse en dat die hen dan uit de kerk verwijderd. Zo kunnen ze vlugger een pint gaan pakken in het café rechtover de kerk. De suisse heeft dit echter door en hij gaat naar de snoodaard en steekt bv. vijf vingers in de lucht. Dat wil zeggen dat betrokkene moet zwijgen (en mag blijven zitten) en na de mis 5 frank in de offerblok mag deponeren. Na de mis ziet de suisse er op toe dat dit ook daadwerkelijk gebeurt!

Voor de suisse is iedereen gelijk voor de wet, man of vrouw, groot of klein. Dat ondervindt ook zijn eigen dochter. Irena Schelfaut is van jongs af een babbelkous. Ze babbelt graag en veel. Ook tijdens de misviering zijn er steeds wel zaken die dringend met het buurmeisje moeten besproken worden. De suisse (haar vader) komt naar haar toe en maant haar aan om stil te zijn. Dit lukt, maar slechts voor heel even. Ze babbelt verder maar plots voelt ze een stekende pijn aan haar linkeroor. De vingers van de suisse hebben het oor stevig vast en ze wordt, in volle misviering, over het middenpad van de kerk, te aanschouwen door iedereen, naar voren geleid, tot aan de communiebank. Daar mag ze, voor de rest van de duur van de mis, rechtop blijven staan. Thuis, na de mis, krijgt ze dan nog eens “onder haar voeten”. Het optreden van de suisse heeft echter weinig opvoedkundige waarde gehad, want Irena babbelt nu, op haar 86ste nog steeds graag en veel.

De suisse in het straatje

In het ‘straatje’ wordt in de jaren 1970 tweemaal een stoet georganiseerd, telkens naar aanleiding van een gouden huwelijksjubileum (eerste jubileum van Domien Van Avermaet en Germaine Masto en het tweede jubileum van Leon Sturm en Maria Polfiet).

Zo zoon!

Emiel Schelfaut, zoon van Oswald Schelfaut, de vroegere suisse, vertolkt hier de figuur van de suisse en zorgt ervoor dat er orde en tucht heerst, eerst in de stoet en later tijdens de misviering in de kerk.

Zoals je ziet:

zo vader zo zoon,
mijn grootvader en mijn vader.

Uit de biecht geklapt

Te Lourdes op de bergen

Boeren- en Boerinnenbond voor hun hotel, 1958

“Te Lour’ op de bergen verscheen in een grot, vol glans en vol luister, de Moeder van God”. Het liedje brengt me terug naar mijn kinderjaren. Mijn grootmoeder bracht van haar eerste Lourdesbedevaart een muziekdosje in de vorm van een Lourdesgrotje mee. Ze was er heel zuinig op. Heel af en toe, en onder toezicht, mochten de kleinkinderen het dosje opdraaien om het melodietje te laten spelen. In haar tuin, tussen blauwe campanula, stond een Lourdesgrotje. In de gang hing een groot stadszicht op Lourdes. En we hebben allemaal een gouden Lourdesmedaille gekregen van haar. Hoe komt het toch dat het eenvoudige melodietje zo in het collectieve geheugen van de oudere Vlamingen terecht is gekomen? En waarom is een bedevaart naar het verre Frans-Lourdes zo vanzelfsprekend voor Vlaamse katholieken? Want in de vorige eeuw gaat het om een zware reis: bijna 20 uur onderweg, in een oncomfortabele trein, met douane die valiezen en paspoorten controleert, op weg naar een land met een andere taal en een andere munteenheid. Voor vele Vlamingen is het de enige buitenlandse reis in hun leven, velen moeten sparen om de bedevaart te kunnen maken. Dikwijls is het een familiegebeuren en trekken drie generaties samen naar Lourdes.

Met droge voeten in de Gave

En soms slaat een vonk over en volgt op een Lourdesbedevaart een huwelijk. En volgt een nieuwe Lourdesreis maar dan als huwelijksreis.

Lourdes is een merkwaardig fenomeen in de katholieke kerk. In 1858, het jaar van de verschijningen, is Lourdes een klein stadje in een arme streek. Bernadette Soubirous aan wie Maria verschijnt is een eenvoudig en doodarm meisje, aan de rand van de maatschappij. In zeer korte tijd groeit het stadje uit tot de belangrijkste bedevaartplek in Europa. Vandaag ontvangt Lourdes jaarlijks nog altijd 6 miljoen bedevaarders. De Franse katholieke kerk is zich in het midden van de 19de eeuw nog altijd aan het herstellen van de zware slag die de Franse Revolutie haar had toegebracht. Beroofd van macht en inkomsten kan ze de hulp van Maria zeer goed gebruiken om er terug een beetje bovenop te komen. Aanvankelijk wantrouwend tegenover de verschijningen grijpt de Franse kerk de kans en zet zich volop achter Lourdes. En de Belgische kerk volgt: reeds in 1870

trekken de Belgische bisdommen naar Lourdes en spreekt men de parochies aan om ook op bedevaart te gaan. De Vlamingen geven massaal gehoor aan deze oproep. In het begin zijn de bedevaarten alleen voor de gegoede katholieken, na de Tweede Wereldoorlog gaat ook de gewone man op bedevaart. In Lourdes kan men dit wel appreciëren: het Nederlands is nog altijd een van de vijf officiële talen in het heiligdom.

Dat de gewone man ook naar Lourdes kan reizen hangt samen met een sociaal-politieke revolutie. In 1936 wordt de wet op betaalde vakantie gestemd waardoor de arbeider voor het eerst zes dagen verlof met behoud van loon krijgt. Na de oorlog volgt het Sociaal Pact met o.a. de ziekteverzekering, kindergeld, 40-uren arbeidsweek én dubbel vakantiegeld. Van bij het begin zijn politici, vakbonden en werkgevers het erover eens dat die zes dagen verlof op een goede en juiste manier ingevuld moeten worden. Er wordt door zowel de katholieke als de socialistische zuil een ganse infrastructuur opgebouwd om die verlofdagen ideologisch in te vullen. Het sociaal toerisme, dus vakantie onder de controle van de grote ideologische zuilen ontstaat. Vakantiehuizen aan zee of in de bergen, georganiseerde uitstappen in binnen- en buitenland, met begeleiding en animatie kennen een bloeiperiode na de Tweede Wereldoorlog.

Voor het hotel

Langs de katholieke kant nemen de plaatselijke verenigingen zoals Boerenbond en KWB het voortouw. Zo ontstaat er een nieuwe, Vlaamse Lourdescultuur: een combinatie van religie en toerisme. Een Lourdesreis is bijna altijd een groepsgebeuren, bij uitstek een middel om mensen te verbinden. Op dit punt, wanneer het voor ons Belselenaren, interessant wordt, verdwijnt het Lourdesverhaal echter in de nevelen van de geschiedenis. Geen enkele Belseelse vereniging heeft een archief bijgehouden en met een beetje geluk zijn er een paar documenten overgebleven. Sommige verenigingen zoals KWB zijn verdwenen en haar documenten zijn bij het oud papier gezet. Wat er wel nog is, maar ook dat is aan het verdwijnen, zijn foto's in schuiven en kasten van particulieren. Zo kunnen we het Belseelse Lourdesverhaal toch een beetje reconstrueren. Meestal gaat de lokale vereniging, BJB, Boerenbond, Boerinnenbond, KWB, KAV, Ziekenzorg, om de drie of vijf jaar naar Lourdes. Elk jaar is er wel een samenkomst om het Lourdesverhaal levendig te houden. Banken zoals BAC of Raiffeissenkas zorgen voor speciale Lourdesspaarre-

Op de 2 de rij, 4 de van rechts zit Marcel van Lokeren, alias De Pielewouter. Marcel kampte zijn hele leven met psychische problemen en leefde in armoede. Verenigingen zoals KWB hadden dikwijls een spaarpotje zodat ze minder gegoeden toch konden meenemen. Voor Marcel was het dé reis van zijn leven.

Gecementeerde grot met heiligenbeeld en arduinen gedenksteen: "Memento confratrum defm. 1935", kasteel Belsele

eningen, met een kleine rente. Op de feestvergaderingen worden tombola's georganiseerd waar deelnemende leden een Lourdesreis kunnen winnen. Er worden dia-avonden georganiseerd voor en na de bedevaart. Er is een eucharistieviering, voor en na de bedevaart is er een dankviering. Op de trein die stopt in Belsele, zitten ook bedevaarders uit andere Wase gemeentes. In de trein krijgt elke bedevaarder een kenteken en een bedevaartgids. Groepen van 50 tot 70 Belselenaren zijn de regel tot de jaren 1970 met vertegenwoordigers uit alle generaties. In Lourdes is er een groepsverantwoordelijke, te herkennen aan de speciale armband. Hij/zij zorgt voor zijn/haar mensen zodat ze zich veilig voelen in dat verre Frankrijk. De bedevaart wordt ook gecombineerd met toeristische uitstappen: naar Gavarny, Lac d'Artouste, de Tourmalet. Voor velen is de Lourdesreis een hoogtepunt in hun leven.

Huisbezoeken

Alice Maes werkt in het gemeentehuis, als enige secretaresse. Zij is de rechterhand van de burgemeester, maar ze werkt echter niet alleen voor hem. In opdracht van de parochiepriesters houdt zij in een boekje de gegevens bij van alle inwoners van Belsele, gerangschikt per straat en per huisnummer.

Zij noteert bij iedereen volgende informatie:

- Geabonneerd op het Parochieblad
- Lid van de vakbond
- Aangesloten bij de (christelijke) mutualiteit
- Geboortjaar inwonenden

Manu gebruikt dit boekje als hij op huisbezoek gaat. Zo weet hij op voorhand al “welk vlees hij in de kuip heeft”.

De wet op de privacy bestond toen nog niet.

Bevolkingsonderzoek

P.B.L.V.B.M.W.T.		Koestelstraat 29.	GEB BEW.	N ^o
1	X	1 He. Beleyr Louis	06	5
		e/ Van Belleghem Maria	18	
		1 Kyriam	45	
X	1	1 Straenon gel.	44	
X	1	1 Containe overl.	47	
		Jeammine	50	
		Imelda	51	
		Sirina	55	
		Jean Paul	57	

Adresboekje Manu

Het klank- en lichtspel "De jongste dag"

In (1964) wordt in het park rond de kasteelkes in Hof Van Belsele het openluchtspektakel "De jongste dag" opgevoerd. Dit klank- en lichtspel trekt een massa kijkers. Onder hen ook de jonge Nelly Maes. Zij zal na afloop zeggen: "Dit is fantastisch. Het is eigenlijk veel te groot en te mooi om enkel in Belsele op te voeren".

De tekst en het scenario van dit spektakel zijn van de hand van Manu Verhulst. Hij baseert zich op de Apocalyps van de evangelist Johannes. De regie is in handen van Stefaan De Cuyper. De BJB (de Boeren Jeugd Bond) zorgt voor de ruiters en de vendeliers. Ook de medewerking van Bert Rossaert (licht en geluid) is groot. Het lukt niet om de fanfare bij dit spektakel te betrekken. Daarom zorgt Bert Rossaert ervoor dat alles op band staat en tijdens de opvoering kan worden afgespeeld. Ook de inbreng van Piet De Vleeschouwer (muziek) en Juliana Rossaert (kledij) is onmisbaar.

er was eens een wereld, mooi als een dal van bekoren...
mensenkinderen kwamen, legden de hand op het ongerepte,
en speelden hun eigen spel in dit wonder dal van bekoren.

toen kwam de mensenzoon, de onontwijkbare,
de eerste en de laatste.
hij gaf boodschap en melding.

mensenkinderen kwamen en gingen...
zij openden hun hart voor God of sloten het voor hem en
keerden tot zichzelf.

maar allen werden zij, onwetend en onwillig, opgenomen in
de geweldige stroom van het tijdsgebeuren...

... als het zand dat verhuist naar de zee en niet
weet waar het morgen zal zijn...

zo gaan mensenkinderen, blind, het boek der toekomst
lezen dat door een vreemde hand wordt geopend.

zeven zegels bergen de geheimen van de gang der mens-
kinderen.

zij gaan over de **bewapening**,
over de **oorlog**,
over de **ellende**,
over de **dood**,
over de **tussenkoms**t, van de **zaligen**,
over de **geschokte natuur**
naar de grote stilte van het zevende zegel.

dan zal hij wederkomen, de eerste en de laatste,

GOD ONDER DE MENSEN

dit verhaal wordt „leven“ onder het bezielde spel van

de vendeliersgilde : „Bella Cello“

met het vaandel van — de machtigen der aarde.
— de materialisten van het wes-
ten.
— de zondaars en zwakkelingen.
— de katolieken bij naam.
— de jeugd van deze landen.
— de schamelen der aarde.
— de lijdenden om Zijnentwille.

de landelijke rijvereniging : „Jong-Waasland“

met de figuur van „de Mensenzoon !“
met de ruiters van de bewapening
de oorlog,
de ellende,
de dood.
met de romeinse ruiters van golgotha.

de B.J.B. St.-Andreas :

met de „namelose mensheid“.
met de „rechtvaardigen uit de hemel“.

Programmabrochure "De jongste dag"

De ruiters moeten de zeven zegels openen. De vendeliers zwaaien hun kleurrijke vlaggen. Deze vlaggen staan symbool voor de machtigen der aarde, de materialisten, de zondaars, katholieken bij naam, de jeugd, de schamelen der aarde. De zevende vendelier ten slotte, symboliseert de mensen die ondanks miserie, blijven vertrouwen op God.

De misdienaars

Manu Verhulst is ook verantwoordelijk voor de misdienaars. Als beloning voor hun jeugdig engagement neemt hij hen af en toe mee op uitstap. Deze jaarlijkse reis gaat vaak naar de abdij van Averbode. Manu moet daar de gedrukte misboekjes afhalen en de misdienaars worden zo op een mooie uitstap getraakteerd. Zes jonge knapen in zijn autootje; een gele R4.

In de abdij spelen de zes jongens met een zwarte kat. Een attente pater weet hen te vertellen dat spelen met een zwarte kat ongeluk brengt.... Zijn woorden worden deze keer jammer genoeg bewaarheid.

Net voor de terugreis redetwisten Luc Van Namen en Firmin De Beleyr over wie er vooraan naast Manu in de R4 mag zitten. Manu beslist: Firmin zit naast mij tot aan de konijnenpijp (de oude tunnel onder de Schelde) en dan is het de beurt aan Luc. Zo ver zijn ze echter niet geraakt. Op het moment van de terugreis wordt het stilaan donker. Er komen hier en daar dichte mistbanken op. Deze weersomstandigheden zijn er de oorzaak van dat Manu tegen een onverlichte tankwagen botst.

Firmin De Beleyr, de misdienaar die vooraan zit, wordt bijna uit de auto geslingerd. Veiligheids gordels bestaan nog niet! Door de enorme klap verliest hij veel tanden, breekt hij zijn kaak-, sleutelbeen en een deel van zijn schedel en alsof het nog niet genoeg is, scheurt hij ook zijn longvlies. Twee maanden ziekenhuis en een lange revalidatie zijn het gevolg.

De eerste chauffeur die bij het ongeluk aan komt gereden, een vertegenwoordiger in ondergoed, ziet onmiddellijk dat het een zeer ernstig ongeval is. Hij brengt Manu en Firmin met zijn wagen naar het Erasmusziekenhuis in Antwerpen. Daar stellen de artsen vast dat Manu een ingedeukte borstkas heeft, dat al zijn ribben gebroken zijn en dat hij een klaplong heeft. Pas drie weken later kunnen ze hem opereren en zijn longfunctie herstellen.

Ongeveer een jaar later hoort deze man in de winkel Huis Tony, hij is vertegenwoordiger in ondergoed, vertellen over het ongeluk. De man gaat na zijn bezoek naar de pastorie. Als hij Manu ziet, zegt hij dat hij erg tevreden is dat Manu nog leeft.

De andere vijf misdienaars zijn minder zwaar gewond. Jean-Paul De Beleyr, Georges Schelfaut, Luc Van Namen, Martin De Bock en Cyriel Van Damme komen er met lichtere verwondingen van af. Het wrak van de gele R4 is volledig perte totale. Boudewijn Stremersch (garage Boudewijn) gaat het wrak ophalen. Hij getuigt dat de R4 volledig verwoest is omdat het voor een groot deel onder de tankwagen zat geklemd.

Het is een mirakel dat alle inzittenden levend uit het wrak zijn gehaald.

Wierook

Meestal moet er wierook aangemaakt worden bij plechtigheden zoals een begrafenis. Een of twee misdienaars met ervaring hebben dan de opdracht om net op tijd met het wierookvat bij de pastoor te komen. Die dan met een lepeltje uit het “scheepje” mirre schept en de aroma’s in de kerk verspreidt.

Het vraagt wel enige oefening om het wierookvat klaar te maken.

De misdienaars Luc Van Namen en Cyriel Van Damme nemen in het kot (dat aan de overkant van de sacristie ligt) met een tangetje een wierookkooltje en houden het tegen een brandende kaars om het te laten opglloeien, dan wordt dit gloeiend kooltje met nog een paar andere kooltjes samen gelegd in een stalen kommetje dat in het wierookvat past.

Er wordt zachtjes geblazen om alle kooltjes mee te laten gloeien. Dan wordt er met het kommetje een zachte zwaaiende beweging gemaakt die steeds groter en intenser wordt tot een heuse zwiepende en ronddraaiende beweging.

Op een dag loopt het fout tijdens een misviering: bij het hevig ronddraaien breekt het haakje van het potje en slingert het potje in het koor achter het altaar op de grond. De gloeiende kooltjes liggen daar verspreid terwijl de twee “zondaars” ze proberen uit te doven door er op te gaan stampen, ze terug vlug in het kommetje te stoppen en het ritueel te hervatten met de nodige voorzichtigheid en toch nog het wierookvat op tijd te overhandigen zonder veel schade en schande.

Hun traditionele pree na de viering was deze keer aan de kleine kant.

Vorige publicaties

website
www.deklappers.be

contact
info@deklappers.be
verkooppunten
gemeentehuis Belsele - bibliotheek Belsele - toeristisch infokantoor
stadhuis Sint-Niklaas

